
Streszczenie doktoratu „Kościelna działalność arcybiskupa i prymasa Jana Łaskiego” ks. dra Stanisława Grada

Łódzkie Studia Teologiczne 20, 386-388

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

się odpowiedź, że byty wzajemnie udzielają sobie istnienia, jest nie do przyjęcia. Byty przygodne mogą na siebie oddziaływać wyłącznie treściami. Gdyby byt przygodny otrzymywał istnienie od innego bytu przygodnego, to trzeba by pytać o przyczynę istnienia tego ostatniego. I tak w nieskończoność bez uzyskania odpowiedzi o rację istnienia bytów. Pozostaje przyjąć, że ostateczną racją istnienia bytów przygodnych jest Byt, będący Czystym Istnieniem, istniejącym w samym sobie, czyli Bytem Koniecznym, w religii zwany Bogiem. Zaprzeczenie istnienia takiego Bytu pociągałoby konieczność zanegowania istnienia bytów przygodnych, co jest sprzeczne z doświadczeniem. Charakter argumentacji na istnienie Boga wskazuje, że słusznie filozofia Boga utożsamiana jest przez Krąpca z filozofią bytu (metafizyka ogólna) lub przynajmniej stanowi jej część. Krąpiec zatem nie stawia sobie zadania rozwiązania problemu istnienia Boga. Rolę filozofa widzi w wyjaśnianiu otaczającej go rzeczywistości. I dopiero w trakcie jej obiektywnego poznawania może wyłonić się potrzeba przyjęcia Bytu Koniecznego jako ostatecznie wyjaśniającego fakt istnienia bytów, które nie mają racji istnienia w sobie.

STRESZCZENIE DOKTORATU
KOŚCIELNA DZIAŁALNOŚĆ
ARCYBISKUPA I PRYMASA JANA ŁASKIEGO
KS. DRA STANISŁAWA GRADA

Praca obroniona w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie 10 maja 1976 r. Promotorem pracy był o. prof. hab. Hieronim Eugeniusz Wyczawski.

Postać prymasa Jana Łaskiego (1456–1531) budziła zainteresowanie historyków. Żył on na przełomie dwóch epok – średniowiecza i czasów nowożytnych. Przez 7 lat (1503–1510) pełnił najwyższy urząd w państwie – kanclerza wielkiego koronnego, a następnie był prymasem Królestwa Poleskiego i arcybiskupem gnieźnieńskim przez 21 lat. Ten właśnie okres jego kierowania Kościołem w Polsce stał się tematem omawianej dysertacji. Działalność kościelna arcybiskupa Jana Łaskiego przypadała na bardzo trudne czasy. Były to ostatnie lata okresu przedreformacyjnego i pierwsze lata po wystąpieniu Marcina Lutra.

Rządy w archidiecezji obejmował nowy Prymas w atmosferze zawiści, wynikającej z jego wcześniejszej działalności politycznej na dworze monarchy polskiego. Nie od razu też zrezygnował z tej działalności, nadal wypełniał zadania zlecane mu przez króla, m.in. broniąc spraw monarchy na Soborze Laterańskim V czy organizując wyprawę przeciwko Turkom.

Od samego początku pontyfikatu zaangażował się w działalność zamierzającą do uporządkowania działalności Kościoła w Polsce. Pierwszym jej przejawem była reforma życia kościelnego, która zmierzała do usunięcia zaniedbań i nadużyć wśród duchowieństwa oraz podniesienie życia religijnego wśród wiernych. W tym celu zainicjował działalność synodalną.

Prymas stanął na czele polskiej delegacji udającej się na Sobór Lateraneński V i brał tam czynny udział. Wygłaszając mowy: m.in. na temat nieśmiertelności duszy ludzkiej. Oprócz tego zajmował się w Rzymie sprawami politycznymi dotyczącymi powodów obrony praw Polski przeciw roszczeniom Krzyżaków, krucjacie przeciwko Turkom, a także prawami królewskimi do obsadzania biskupstwa warmińskiego.

Po powrocie do kraju zaczął wprowadzać postanowienia soborowe i dokonywać zmian organizacyjnych w powierzzonej mu archidiecezji gnieźnieńskiej. Dokonał reorganizacji archidiecezji, dzieląc archidiaconat gnieźnieński i tworząc nowy archidiaconat łowicki. Z ambicji rodowych utworzył w 1525 r. kapitułę kolegiacką w Łasku rodowym mieście. Powiększył także inne kolegiaty w archidiecezji. Utworzył prałaturę archidiacona w kolegiacie łowickiej i prałaturę kustodię w kolegiacie uniejowskiej. W celu lepszego poznania potrzeb archidiecezji nakazał przeprowadzenie jej wizytacji. Tworzył w parafiach instytucje dobroczynne i ofiarowywał fundusze na ich działalność.

Najważniejszym rysem działalności arcybiskupa Łaskiego była działalność synodalna. W czasie swojego pontyfikatu odprawił kilka synodów archidiecezjalnych i prowincjonalnych. Szczególnie znaczenie miał pierwszy synod, który odbył się 10–11 maja 1512 r. Uchwalono na nim statuty normujące życie religijne w archidiecezji gnieźnieńskiej. Pierwszy synod prowincjonalny został odprawiony w 1510 r. Ten ruch synodalny był ewenementem. Dotąd żaden z prymasów nie odprawił tak wielu synodów. One także, zajmując się sprawami działalności Kościoła nie tylko dogmatycznymi i duszpasterskimi, ale także materialnymi i organizacyjnymi, przyczyniły się do podniesienia jakości działania duchowieństwa i zmniejszenia skutków działalności reformatorskiej. Szły one w kierunku podniesienia poziomu intelektualnego duchowieństwa, zakazu kumulacji beneficjów, obowiązku wizytacji diecezji itd.

Oprócz działalności duszpasterskiej Arcybiskup zajmował się sprawami materialnymi. Do uposażenia Arcybiskupstwa należały tzw. dobra stołowe, które były podstawą jego egzystencji. Jan Łaski, obejmując archidiecezję zastał jej dobra częściowo zastawione, a część z nich nie miała wytyczonych granic. Brak było także uregulowań dotyczących powinności – praw i obowiązków ludności poddańczej. I w tej dziedzinie zaczął uporządkowywać: zastawione dobra wykupił, wytyczał granice i wydawał przepisy dotyczące ludności poddanej. Dokonywał także zmian personalnych w zarządach poszczególnych dóbr. Podejmował także inwestycje w dziedzinie gospodarki rolnej, leśnej i rybnej.

Tak zarysowana działalność Prymasa Jana Łaskiego znajduje się w dysertacji doktorskiej ks. Stanisława Grada. Autor chciał ukazać tę postać z perspektywy jego działalności kościelnej – jako ordynariusza archidiecezji gnieźnieńskiej i Prymasa Polski, czyli tego, który w ówczesnym czasie stał na czele Kościoła w Polsce. Konkludując, można powiedzieć, że arcybiskup Jan Łaski był wybitnym dostojnikiem kościelnym swojej epoki, który w życiu osobistym przystawał do działań magnaterii duchownej, a sprawach duszpasterskich widział wady i zalety działania Kościoła i starał się przeprowadzić Kościół w Polsce przez burzliwe dzieje początków reformacji.

STRESZCZENIE DOKTORATU
ODPOWIEDZIALNOŚĆ INDYWIDUALNA W EZ 18
W ŚWIETLE TRADYCJI KAPŁAŃSKIEJ I DEUTERONOMICZNEJ
KS. DRA TADEUSZA JANA JACHYMA

Praca obroniona w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim 22 listopada w 1977 r. Promotorem pracy był ks. prof. dr hab. Lech Stachowiak.

Zagadnienie wyszczególnione w temacie wiąże się z wątpliwością, jaką wzbudziła teza głoszona w XIX i pierwszej połowie XX w., że w czasach starożytnych było całkowicie brak indywidualizmu religijnego, a z nim indywidualnej odpowiedzialności.

Rozprawa doktorska miała za cel rozwiązanie powyższych problemów.

Za podstawę wykonania tego zadania posłużył tekst 18 rozdziału Księgi Ezechiela, najpełniej przedstawiający naukę o osobistej odpowiedzialności jednostki przed Bogiem za dokonane czyny.

Rozdział I pracy – to analiza literacka Ez 18, która doprowadziła do stwierdzeń:

– w obecnym brzmieniu tekstu da się wyróżnić dwa rodzaje literackie harmonizujące ze sobą i następujące po sobie.

– najpierw we wstępie 18, 1–4 – w wierszu 2, to maszał popularny. Prorok przytacza ogólnie powtarzane, na wygnaniu, przysłowie o zielonych winogronach.

– w 18, 5–32 daje Ezechiel pouczenie o jego niesłuszności posługując się Torą proroczą, ujętą w formie dysputy z Izraelem.

Analiza egzegetyczna – II rozdz. pracy – prezentuje pojęcia: grzesznik – sprawiedliwy, tak istotne w formularzach kultycznych i prawniczych w Izraelu.

Z przeprowadzonych badań „pojęć kluczowych” w rozdz. II – grzesznik – sprawiedliwy, a w pierwszej części rozdz. III – „życie” i „śmierć” wynika całość myśli teologicznej 18 rozdz. księgi Ezechiela.